

Asia: VN/25525/2023

Luonnos valtioneuvoston periaatepäätökseksi kansallisesta ohjelmasta demokratian ja osallistumisen edistämiseksi (demokratiaohjelma)

Lausunnonantajan lausunto

Saate lausunnolle ja/tai koko periaatepäätösluonnosta koskevat yleiset huomiot

Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto - SAKKI ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtioneuvoston periaatepäätökseksi kansallisesta ohjelmasta demokratian ja osallistumisen edistämiseksi. Asiantuntijuutemme koskee erityisesti ammatillista koulutusta, ammatillisia opiskelijoita ja nuoria, joten tarkastelemme demokratiaohjelmaa erityisesti tämän kohderyhmän näkökulmasta. Nostamme lausunnossa esille huomioita ohjelman tavoitelinjausten toimenpiteisiin liittyen.

LUKU 3.1 Edistämme äänestysaktiivisuutta

Yleiset huomiot

-

Tavoitelinjaus 1: Etsimme keinoja lisätä erityisesti nuorten äänestysaktiivisuutta sekä tasoittaa väestöryhmien ja alueiden välillä havaittuja eroja äänestysaktiivisuudessa ja pysäyttää eriytymiskehitys.

Keskeisiä toimenpiteitä:

- ymmärrettävä ja saavutettava vaalitiedotus ja -viestintä,
- äänestyspaikkojen saavutettavuuden ja esteettömyyden varmistaminen,
- kuntien kannustaminen kuulemaan nuoria ja huomioimaan eri ikäryhmiä äänestyspaikkojen sijoittelussa,

- **yhteistyö kansalaisjärjestöjen ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa erityisesti ensi kertaa äänestävien nuorten aikuisten ja muita heikommassa asemassa olevien äänioikeutettujen tavoittamiseksi.**

Tavoitelinjaus nuorten äänestysaktiivisuuden lisäämiseksi on arvokas ja tarpeellinen. Tavoitteena on tasoittaa väestöryhmien ja alueiden eroja, mikä on keskeistä myös ammatillisten opiskelijoiden osalta - erityisesti niille, jotka saattavat kokea olevansa etäällä poliittisista prosesseista. Yhteistyö kansalaisjärjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa ensi kertaa äänestävien nuorten tavoittamiseksi on loistava askel, koska se voi tavoittaa ne nuoret, jotka muuten eivät olisi mukana. Tämä toki edellyttää riittäviä resursseja kansalaisjärjestöille, koska ilman niitä yhteistyötä on hankalaa toteuttaa. Myös äänestyspaikkojen esteettömyys ja saavutettavuus on olennainen osa yhdenvertaisuuden toteutumista, mikä hyödyttää erityisesti opiskelijoita, joilla on liikkumisvaikeuksia tai muita esteitä.

Segregaatiokehityksen torjunnassa on olennaista huomioida hyvinvoinnin ja koulutuksen merkitys nuorten äänen kuulumisen turvaajina. Nuorten valmiudet aktiiviselle kansalaisuudelle syntyvät laadukkaana koulutuksen, hyvinvoinnin ja myönteisten osallisuuden kokemusten kautta. Äänestysaktiivisuus ei ole irrallinen saareke, jota voidaan edistää, jos nuorilla ei ole ns. perusasiat kunnossa - emme voi odottaa nuorelta intoa äänestää vaaleissa, jos hänellä on vaikeaa nousta aamulla ylös sängystä vaikkapa masennuksen vuoksi. Tämä näkökulma olisi demokratiaohjelmassa tunnistettava vahvasti.

Tavoite ymmärrettävästä vaalitiedotuksesta on nuorten kannalta keskeinen. Nuorten kohdalla perinteinen vaaliviestintä voi usein jäädä etäiseksi, jolloin tarvitaan räätälöityjä tiedotuskanavia, kuten oppilaitosten sisäisiä tiedotuskanavia, sosiaalista mediaa ja suoria keskusteluja opettajien tai muiden oppilaitoksen ammattilaisten kanssa, joiden avulla tieto saavuttaa nuoret paremmin. On tärkeää, että vaalitiedotus on mukana myös koulutuksen arjessa, esimerkiksi opintojaksojen tai projektien yhteydessä.

On tärkeää, että äänestyspaikkoja ei sijoiteta vain keskustan alueille, vaan erityisesti maakunnissa myös esimerkiksi koulutusyksiköiden läheisyyteen tai jopa oppilaitoksiin, jolloin demokraattinen osallistuminen on vahvemmin matalan kynnyksen toimintaa.

Ehdotetuissa toimenpiteissä tulisi vahvemmin huomioida, miten äänestämisen tukea voidaan tarjota erityisesti opiskelijoille, joilla voi olla vaikeuksia ymmärtää äänestysprosesseja, kuten vammaisille opiskelijoille, maahanmuuttajille tai opiskelijoille, jotka kokevat vaalien olevan heille vieraita. Koulutuksen ja kansalaisjärjestöjen rooli tässä on ratkaiseva.

Tavoitelinjaus 2: Lisäämme lasten ja nuorten mahdollisuuksia saada tietoa vapaiden vaalien merkityksestä ja harjoitella äänestämistä.

Keskeisiä toimenpiteitä:

- **yhteistyö ja vuorovaikutus valtioneuvoston, hyvinvointialueiden ja kuntien, kirjastojen, koulujen, oppilaitosten ja kolmannen sektorin toimijoiden kesken,**
- **lapsi- ja nuoriystävällisen, saavutettavan, ymmärrettävän ja puoluepoliittisesti neutraalin tiedon tuottaminen ja viestintä vaaleista, eri hallintotasojen tehtävistä, puolueiden arvoista ja äänestämisestä niissä kanavissa missä lapset ja nuoret viettävät aikaansa ja osana demokratiakasvatusta.**

Eri toimijoiden väliseen yhteistyöhön tulee panostaa, sillä se voi tarjota mm. ammatillisille oppilaitoksille mahdollisuuden tuoda vaalitiedotus ja demokratian harjoittelu lähelle opiskelijoiden arkea. Oppilaitosten rooli tiedon jakajana on keskeinen, mutta merkittävä osa ammatillisista opiskelijoista suorittaa opintojaan työpaikoilla - toisin sanoen myös työelämässä olevien nuorten tavoittaminen tulisi huomioida. Työpaikkojen ja oppilaitosten välinen yhteistyö on siis välttämätöntä, jotta ammatillisia opintoja suorittavat nuoret eivät jää vaaleihin liittyvän viestinnän katvealueelle.

Vaaleihin liittyvän lapsi- ja nuoriystävällisen sekä saavutettavan viestinnän ei tule jäädä vain teoreettiseksi tavoitteeksi. Tarvitaan konkreettisia ehdotuksia käytännönläheisistä toimista, joiden avulla nuorilla on mahdollisuuksia harjoitella äänestämistä sekä tutustua vaaliprosessiin - esimerkiksi nuorille itselleen merkityksellisten teemojen kautta. Monissa oppilaitoksissa toteutetaan jo nykyisellään vaalisimulaatioita (esim. nuorten vaalit), mutta on tärkeää löytää muitakin nuorille relevantteja toimia, joiden avulla voidaan poistaa vaaleihin liittyvää epäselvyyttä ja arkuutta erityisesti niiden nuorten kohdalla, jotka eivät ole aikaisemmin äänestäneet tai joilla on esimerkiksi oppimisen vaikeuksia. Näiden toimien kehittämisessä ja mahdollisesti toteuttamisessa olisi hyvä kuulua nuorten oma ääni.

LUKU 3.2 Vahvistamme lasten ja nuorten osallisuutta

Yleiset huomiot

Luku tuo esiin tarpeen lisätä nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa, mutta erityisesti ammatillisten opiskelijoiden osalta tämä vaatii konkreettisia toimia, joilla varmistetaan, että he ovat mukana nuorisovaltuustoissa ja muissa vaikuttamiselimissä. Tavoite vaatii käytännön toimenpiteitä, jotka pureutuvat mahdollisiin rakenteellisiin esteisiin ja tarjoavat ammatillisille opiskelijoille riittävät tukirakenteet osallistumiseen.

Tavoitelinjaus 3: Vahvistamme kuntien ja hyvinvointialueiden nuorisovaltuustojen asemaa sekä yhteistyötä ja vuorovaikutusta muiden lapsia ja nuoria edustavien toimielinten, kuten oppilas- ja opiskelijakuntien, ja haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten parissa työskentelevien toimijoiden kanssa.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- **kuntalain ja hyvinvointialuelain toimivuuden arviointi nuorisovaltuustoja koskevien säännösten osalta,**
- **tuki ja koulutus kuntien, hyvinvointialueiden sekä koulujen ja oppilaitosten henkilöstölle niin yleissivistävässä kuin ammatillisessa koulutuksessa.**

Pidämme tärkeänä että nuorisovaltuustojen merkitys nuorten osallisuuden ja äänen kuulumisen kannalta tunnustetaan ja sille annetaan arvo vahvistamalla niiden asemaa. Ammatilliset opiskelijat ovat kuitenkin usein heikosti edustettuina nuorisovaltuustotoiminnassa ja muissa vaikuttamiselimissä, ja siten heidän ääni kuuluu huonosti esimerkiksi hyvinvointialueiden päätöksenteossa. Tämä heikko osallisuus vaarantaa ammatillisten opiskelijoiden mahdollisuuden vaikuttaa itselleen tärkeisiin kysymyksiin, kuten koulutuksen resursseihin, opiskelijoiden hyvinvointiin ja alueellisiin palveluihin. Mikäli tavoitteena on saada monipuolinen ymmärrys nuorten tarpeista ja toiveista, on akuuttia etsiä keinoja huomioida myös ne nuoret, joille nuorisovaltuustotoiminta ei syystä tai toisesta ole kanava tuoda omaa ääntä kuuluviin.

Nuorisovaltuustojen yhteistyön lisääminen muiden nuoria edustavien toimielinten kanssa on tervetullutta, ja kiitämme opiskelijakuntien huomioimista tässä yhteydessä. SAKKI ry painottaa, että opiskelijakuntatoiminta on niin ammatillisille opiskelijoille kuin muille nuorille keskeinen ja mahdollisesti lähin väylä oppia vaikuttamista ja saada myönteisiä kokemuksia osallisuuteen liittyen. Nostammekin esille, että opiskelijakuntien aseman vahvistaminen olisi ollut niin ikään tärkeää nostaa demokratiaohjelman tavoitelinjauksiin, jolloin ohjelma tukisi hengeltään myös mm. lakia ammatillisesta koulutuksesta.

Sen lisäksi, että kunta- ja hyvinvointialuelakien toimivuutta arvioidaan nuorisovaltuustoja koskevien säännösten osalta, tulisi lisäksi arvioida eri opiskelijaryhmien edustusta vaikuttamiselimissä ja miten jäsenyys olisi paremmin saavutettavissa. Tällöin huomioitavaksi tulee esimerkiksi se, että monilla ammatillisilla opiskelijoilla ei ole samoja verkostoja tai sosioekonomisia resursseja kuin muilla opiskelijaryhmillä, ja heidän osallistumisensa voi vaatia myös erityistä tukea.

Tavoitelinjaus 4: Vahvistamme lapsi- ja nuoriystävällistä osallistumista ja kuulemista heitä itseään koskevissa asioissa.

Keskeisiä toimenpiteitä:

- **lasten ja nuorten kuulemisen ja osallistumisen merkityksen painottaminen avoimen lainvalmisteluprosessin kehittämisessä,**
- **viranhaltijoiden tukeminen ja kuulemis- ja vuorovaikutusosaamisen lisääminen,**

- jo olemassa olevien lasten ja nuorten osallistumisen ja kuulemisen rakenteiden tehokkaampi hyödyntäminen valmistelussa ja päätöksenteossa,
- hyvien käytänteiden kokoaminen ja levittäminen,
- osallistumis- ja kuulemistoimien vaikuttavuuden arvioinnin, mittaamisen ja seurannan kehittäminen sekä sidosryhmäviestintä osallistumisen tuloksista.

Nuorten osallistumismahdollisuuksia on edelleen tärkeää kehittää, ja tämä tavoitelinjaus rakentaa sille pohjaa.

Nykyisin ammatillisten opiskelijoiden kokemus yhteiskunnallisesta osallisuudesta on jäänyt heikommaksi ja usein vähemmälle huomiolle kuin esim. perusasteen ja lukioiden opiskelijoiden. Tähän viittaavat esim. Niina Meriläisen JÄLKES-kanssatutkimushankkeen tulokset. Taustalla vaikuttanee niin ammatillisten opiskelijoiden kuin koulutusmuodon heikompi arvostus, joka välittyy ammatillisten opiskelijoiden toiseuttamisena yhteiskunnallisessa keskustelusta, joka on koskevinaan kaikkia nuoria. Tämä luo jo itsessään ympäristön, jossa ammatillisilla opiskelijoilla on kokemus siitä, että heidän äänellä ei ole merkitystä - tämä puolestaan voi heijastua ammatillisten opiskelijoiden halussa edustaa vaikkapa nuorten vaikuttamiselimissä. Ympäriällä oleva yhteiskunta "langettaa" näille nuorille väheksytyyn roolin, joka saa osan ammatillisista opiskelijoista vetäytymään ennakoivasti sivuun vaikuttamisesta. Tämä tilannekuva ja tietty ennakoasetelma on keskeistä ymmärtää toimenpiteiden toteutuksessa. Olemassa olevien rakenteiden tehokkaampi hyödyntäminen ja toisaalta hyvien käytäntöjen levittäminen ei riitä, vaan tarvitaan laajempi yhteiskunnallinen asennemuutos, jotta tavoitelinjaus voidaan toteuttaa aidosti kaikki nuoret huomioiden sekä heidän osallisuus mahdollistaen.

LUKU 3.3 Kehitämme demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen hyviä käytäntöjä

Yleiset huomiot

-

Tavoitelinjaus 5: Vahvistamme demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen jatkumoa eri kouluasteiden välillä varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ja tiivistämme demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kansallisen tason yhteistyötä, koordinointia ja seurantaa.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kansallisen kehittämisen koordinoinnin ja seurannan kehittämistyö yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa keskeisten toimijoiden, kuten Opettajankoulutusfoorumien, yliopistojen ja korkeakoulujen, Opetushallituksen sekä vapaan sivistystyön toimijoiden kanssa,
- mitattavissa olevan seurantatiedon kehittäminen demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta koskevien, opetussuunnitelmien ja tutkinnon perusteissa määriteltyjen oppimistavoitteiden toteutumisesta varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja toisen asteen opetuksessa.

SAKKI ry:n näkökulmasta tavoitelinjauksella otetaan huomioon koulutuspolun yhtenäinen kehitys, mikä on erittäin tärkeää, jotta demokratia- ja ihmisoikeuskasvatus ei jäisi irralliseksi osaksi opetusta. Pitkän aikavälin vaikuttavuus kasvaa, kun kasvatusta toteutetaan systemaattisesti alusta lähtien. Lisäksi keskeisten toimijoiden läsnäololla voidaan varmistaa laaja-alainen näkemys ja asiantuntemus, joka auttaa ehkäisemään päällekkäistä työtä ja lisäämään resurssien tehokasta käyttöä.

Ammatillisten opiskelijoiden kohdalla on tärkeää varmistaa, että demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta koskevat oppisisällöt soveltuvat myös ko. koulutusmuodon arkeen, jossa merkittävä osa opinnoista suoritetaan työelämässä käytännönläheisesti. Opiskelijoiden näkökulmasta olisi hyödyllistä, mikäli opetussisällöt eivät painottuisi ainoastaan yhteisten tutkinnon osien suorittamisen vaiheeseen ja niitä tarkasteltaisiin myös työssäoppiminen huomioiden.

Tavoitelinjaus 6: Parannamme demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen hyvien käytäntöjen sekä opetusmateriaalien ja -menetelmien laatua ja saatavuutta kansallisesti.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- jo olemassa olevien hyvien käytäntöjen, materiaalien ja menetelmien skaalaaminen ja levittäminen valtakunnallisesti varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle
- demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen käytännön toteuttamisvaihtoehtojen ja ratkaisumallien kehittäminen yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa keskeisten sidosryhmien, kuten kolmannen sektorin toimijoiden, vanhempien ja muiden lähiyhteisötoimijoiden kanssa.

Valtioneuvoston omassa julkaisussa "Demokratia ja ihmisoikeuskasvatus Suomessa. Tilannekuva ja suositukset 2023" todetaan, että Suomen autonomisessa koulutusjärjestelmässä oppilaitosten sisäisissä käytännöissä voi olla merkittäviä eroja siinä, miten ko. kasvatusta toteutetaan - jopa oppilaitosten sisällä voi olla eroja opettajien välillä. SAKKI ry näkeekin, että hyvien käytäntöjen kansallisen saatavuuden parantamisen lisäksi olisi ratkaisevaa panostaa opettajankoulutuksen sisältöihin: Moni opettaja kokee tutkitusti, että ei ole saanut riittäviä työkaluja demokratiakasvatukseen opettajaopintojen aikana. Näin olisi mahdollista edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia saada laadukasta ja yhdenmukaista demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta opettajasta tai paikkakunnasta riippumatta koko valtakunnan tasolla.

Tavoitelinjaus 7: Vahvistamme siviilipalveluskoulutukseen, kotoutumiskoulutukseen, monikieliseen yhteiskuntaorientaatioon sekä varusmiespalvelukseen osallistuvien tietämystä ja osaamista demokratiasta.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- siviilipalveluskoulutuksen, kotoutumiskoulutuksen ja monikielisen yhteiskuntaorientaation sekä varusmiespalveluksen opetussuunnitelmien ja -sisältöjen tarkastelu demokratia- ja osallisuusteemojen näkökulmista.

-

LUKU 3.4 Vahvistamme hyvän keskustelun ja mielipiteen vaihtamisen kulttuuria yhteiskunnassa

Yleiset huomiot

-

Tavoitelinjaus 8: Parannamme monikanavaisia osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia erilaisten alueiden ja eri väestöryhmien, erityisesti lasten ja nuorten erilaiset osallistumisen edellytykset sekä haavoittuvassa asemassa olevat lapset ja nuoret huomioon ottaen.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- uudenlaisten, valtakunnallisten osallistumisen ja vaikuttamisen keinojen ja rakenteiden kehittäminen ja testaaminen,
- jo olemassa olevien osallistumisen rakenteiden vakiinnuttaminen,
- digitaalisten vaikuttamiskanavien lapsi- ja nuorisoystävällisyyden parantaminen ja niiden tunnettuuden lisääminen,
- hallinnon ja kansalaistoimijoiden ratkaisukeskeisen kumppanuuden vahvistaminen erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien tavoittamiseksi sekä vuoropuhelun lisäämiseksi heitä koskevassa päätöksenteossa.

Tavoitelinjaukseen liittyvät toimenpiteet ovat monilta osin tervetulleita, ja tukevat lasten ja nuorten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnassa. Erityisesti pidämme tärkeänä digitaalisuuteen ja monikanavaisuuteen liittyviä kehitysehdotuksia, sillä nuoret käyttävät paljon digitaalisia palveluita, ja heidän arkeensa sopivat hyvin juuri verkossa toimivat vaikuttamiskanavat. Digitaalisten vaikuttamiskanavien lapsi- ja nuorisoystävällisyyden parantaminen voisi osaltaan vahvistaa myös ammatillisten opiskelijoiden äänen kuuluvuutta päätöksenteossa. On tärkeää, että väylät ovat helposti saavutettavia ja että niiden käyttöön tarjotaan riittävästi tukea sekä opastusta.

Pidämme hyvänä myös tavoitetta vahvistaa ratkaisukeskeistä kumppanuutta hallinnon ja kansalaistoimijoiden välillä. Ammatilliset opiskelijat ovat monesti aliedustettu ryhmä, ja heidän tarpeensa eivät aina tule riittäväällä tavalla huomioiduksi yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Tällainen kumppanuus voisi tarjota uudenlaisen mahdollisuuden ammatillisten opiskelijoiden näkemyksille ja kokemuksille. Jotta tämä toteutuisi, olisi kuitenkin tärkeää huomioida erityisesti

opiskelijakuntien rooli vaikuttamiskanavana. Ammatillisten oppilaitosten opiskelijakunnilla on ainutlaatuinen mahdollisuus kerätä opiskelijoiden näkemyksiä ja viedä niitä eteenpäin, mutta niiden resursointi ja koulutuksen järjestäjien tuki ovat tällä hetkellä vaakalaudalla ammatilliseen koulutukseen suunniteltujen leikkausten vuoksi. Ohjelman toimenpiteisiin olisi hyvä lisätä konkreettisia toimia opiskelijakuntien vahvistamiseksi osana demokratian edistämistä.

Ohjelman kohdassa painotetaan valtakunnallisia osallistumisen rakenteita, mutta nuorten kohdalla alueelliset ja oppilaitoskohtaiset rakenteet ovat ensisijaisen tärkeitä. Tästä syystä ohjelman toimenpiteissä olisi tärkeää huomioida alueellisten erityispiirteiden parempi tunnistaminen ja kohdentaa tukea erityisesti niille alueille ja oppilaitoksille, joissa haavoittuvassa asemassa olevien opiskelijoiden osuus on suuri.

Tavoitelinjaus 9: Tuemme suoran kansalaisosallistumisen mallien kehittämistä ja dialogisten menetelmien käyttöönottoa päätöksentekoprosesseissa eri hallinnontasoilla.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- **niin sanotun puntaroivan demokratian menetelmien, kuten kansalaisraatien tai -paneelien, sekä dialogisten menetelmien käyttöönotto valtioneuvoston strategisten linjausten valmistelussa ja osana olemassa olevia kuulemisen ja osallistumisen kanavia,**
- **kansallisten dialogien mallin jatkokehittäminen, dialogien toteuttaminen ja niiden tulosten parempi hyödyntäminen,**
- **paikallisesti ja alueellisesti kehitettyjen hyvien dialogikäytäntöjen ja -mallien levittäminen valtakunnallisesti,**
- **eduskunnan, hyvinvointialueiden ja kuntien kannustaminen puntaroivan keskustelun käyttämiseksi päätöksentekonsa tukena.**

Keskeiset toimenpiteet, kuten kansalaisraatien ja -paneelien sekä dialogisten menetelmien hyödyntäminen, ovat askel oikeaan suuntaan. On kuitenkin tärkeää varmistaa, että menetelmät eivät ole vain muodollisia, vaan aidosti osallistavia ja niissä on nuorten eri ryhmät vahvasti edustettuina. Osana prosessia tulisi tarkastella osallistumismahdollisuuksien monipuolistamista ja joustavoittamista, jotta nuorilla olisi matala kynnyksensä vaikuttaa.

Pidämme hyvänä kansallisten dialogien jatkokehittämistä ja paikallisten hyvien käytäntöjen valtakunnallista levittämistä. Kehityskohteena näemme erityisesti tiedon ja viestinnän parantamisen: esim. ammatillisille opiskelijoille suunnattuja osallistumismahdollisuuksia tulisi tuoda aktiivisesti esiin oppilaitoksissa ja nuorten omissa verkostoissa. Lisäksi olisi hyödyllistä tarjota nuorille konkreettista tietoa siitä, miten heidän osallistumisensa vaikuttaa päätöksentekoon, jotta motivaatio ja sitoutuminen osallisuuteen lisääntyvät.

LUKU 3.5 Kehitämme paikallishallintoa ja varmistamme lähidemokratian toteutumisen

Yleiset huomiot

-

Tavoitelinjaus 10: Seuraamme ja edistämme asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumista hyvinvointialueilla ja kunnissa.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- **hyvinvointialueuudistuksen vaikutusten arviointi asukkaiden ja palvelunkäyttäjien tosiasiallisiin osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksiin kunnissa ja hyvinvointialueilla sekä alueelliseen yhdenvertaisuuteen,**
- **alueellisen ja paikallisen demokratian kehittäminen ja osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.**

Hyvinvointialueuudistuksen vaikutusten arviointi asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin on SAKKI ry:n näkökulmasta kannatettava toimenpide. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta on keskeistä, että nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia seurataan systemaattisesti eri alueilla, jotta voidaan tunnistaa mahdolliset epäkohdat ja kehittää toimivampia malleja.

Alueellisen ja paikallisen demokratian kehittämisessä olisi tärkeää korostaa yhteistyötä sellaisten toimijoiden kanssa, jotka edustavat erityisesti nuorten ääntä, kuten opiskelijakunnat. Ammatillisten oppilaitosten opiskelijakunnat ovat suora ja nuorten keskuudessa luonteva vaikuttamiskanava, jolla on potentiaalia lisätä nuorten osallisuutta myös laajemmin. Opiskelijakunnat tarjoavat tärkeän foorumin nuorten näkemyksille erityisesti koulutukseen, hyvinvointipalveluihin ja osallisuuden kysymyksiin liittyen. Hyödyntämällä opiskelijakuntien asiantuntemusta ja osallisuutta alueellisessa yhteistyössä voidaan parantaa nuorten demokratiaan osallistumista entisestään sekä vahvistaa alueellista yhdenvertaisuutta myös nuorten näkökulmasta.

Tavoitelinjaus 11: Tuemme demokratian ja osallistumisen näkökulmaa osana alue- ja paikallishallinnon johtamista ja päätöksentekoa.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- **hyvinvointialueiden ja kuntien välisen rajapinnan sekä ministeriöiden välisen työnjaon selkeyttäminen alueellisen ja paikallisen demokratian ja osallistumisen edistämiseen liittyen,**

- asukkaiden osallistumisen tarkasteleminen johtamisen ja hallinnon kysymyksenä ja osana päätöksentekoa,
- tietopyynnön sekä kuntalais- ja hyvinvointialuealoitteen tunnettuuden, käytön ja kehittämisen selvittäminen,
- demokratiaosaamisen lisääminen julkisissa palveluissa.

-

LUKU 3.6 Kehitämme kansallista demokratiapolitiikkaa

Yleiset huomiot

-

Tavoitelinjaus 12: Jatkamme kansallisen demokratiapolitiikan johdonmukaista kehittämistä perustuen demokratianäkemykseen, jossa perusoikeudet, sananvapaus, oikeusvaltioperiaate, hyvä hallinto, kansalaisten osallistuminen ja korruption kitkeminen nähdään tärkeinä, toisistaan riippuvaisina demokratian elementteinä.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- demokratiapolitiikan nykyistä tiiviimpi ja systemaattisempi koordinaatio suhteessa esimerkiksi hallinto-, tieto-, media- ja teknologiapolitiikkatoimiin,
- yhteistyö akateemisen tutkimuksen kanssa demokratiapolitiikan tietoperustan ja tietoperusteisen päätöksenteon vahvistamiseksi.

-

Tavoitelinjaus 13: Vahvistamme kansallisen demokratiapolitiikan ja demokratian edistämistoimien vaikuttavuuden arviointia, seuranta ja läpinäkyvyyttä.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- kansallisen demokratiaindikaattorityön kehittäminen,
- osallistuminen Suomen demokratian tilan arviointi- tai auditointityöhön yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa,
- hallituksen demokratiapoliittisista toimenpiteistä ja niiden vaikuttavuudesta viestiminen avoimesti, saavutettavasti ja läpinäkyvästi.

LUKU 3.7 Edistämme demokratiaa Euroopan unionissa ja kansainvälisesti

Yleiset huomiot

Tavoitelinjaus 14: Edistämme demokratiaa ja ihmisoikeuksien toteutumista Euroopan unionissa ja kansainvälisesti, ja vahvistamme näin myös turvallisuutta, vakautta ja kriisinkestävyttä.

Keskeisiä toimenpiteitä:

- demokratiatoimien jatkumon, hyvän hallinnon ja avoimuuden kehittämisen sekä vaaliturvallisuustyön syventämisen edistäminen EU:ssa,
- tietoisuuden lisääminen demokratian ja kansalaisyhteiskunnan tukemiseen suunnatuista EU-rahoituslähteistä kansallisesti,
- aktiivinen vaikuttaminen Euroopan neuvoston roolin kehittämiseen demokratiakysymyksissä,
- osallistuminen Team Europe Democracy -aloitteeseen,
- kehitysyhteistyömäärärahan kohdentaminen strategisesti demokratian, oikeusvaltion, ihmisoikeuksien ja kansalaisyhteiskuntien vapaan toimitilan tukemiseksi huomioiden erityisesti niin kutsuttujen tasapainottavien tai vastapainojen instituutioiden toimintaa.

Tavoitelinjaus 15: Tiivistämme Suomen kansainvälisen demokratiatyön koordinointia ja kansainvälisten demokratiasuosittelujen toimeenpanon seurantaan kansallisella tasolla.

Keskeisiä toimenpiteitä:

- valtioneuvoston kansainvälisten demokratia-asioiden koordinaatiojärjestelmän perustaminen,
- kansainvälisten valvontaelinten ja järjestöjen suositusten kansalliseen toimeenpanoon panostaminen.

1 Tilannekuva: Demokratian tila kansainvälisesti ja Suomessa

Yleiset huomiot

Esitetty tilannekuva on ajantasainen, perustuu tutkittuun tietoon ja antaa kattavan kuvan demokratian tilasta kansainvälisesti ja Suomessa

-

Tilannekuva toimii hyvänä taustoitukseksi periaatepäätöksessä esitettyihin linjauksiin

-

2 Demokratiapolitiikka Suomessa ja Euroopan unionissa

Yleiset huomiot

-

3 Suomen osallistuminen kansainväliseen demokratiayhteistyöhön

Yleiset huomiot

-

Siponmaa Sara
Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto - SAKKI ry